

УДК 378.147:811.111'243:005.336.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-520-523

ГНАТЮК Наталія –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
ректор Луцького біотехнічного
інституту ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4718-9229>
e-mail: nataliahn@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто проблему формування професійної іноземної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови у закладах вищої освіти. Актуальність теми зумовлена зростанням ролі англійської мови як засобу міжнародної професійної комунікації, наукової взаємодії та академічної мобільності. У сучасних умовах підготовки фахівців важливим завданням вищої школи є розвиток у студентів здатності ефективно використовувати іноземну мову у професійній діяльності, що сприяє їхній конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей формування професійної іноземної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови та визначення ефективних методичних підходів до її розвитку у закладах вищої освіти. У статті висвітлено сутність поняття професійної іноземної компетентності, її структурні компоненти та роль у підготовці майбутніх фахівців. Особливу увагу приділено використанню сучасних методів навчання, зокрема комунікативного підходу, інтерактивних технологій, цифрових освітніх ресурсів та професійно орієнтованих завдань, які сприяють розвитку мовленнєвих навичок студентів. Підкреслено, що ефективне формування професійної іноземної компетентності студентів передбачає інтеграцію мовної підготовки з фаховими дисциплінами, розвиток навичок професійного спілкування, критичного мислення та міжкультурної комунікації. Зроблено висновок, що використання сучасних педагогічних технологій і професійно спрямованого навчання англійської мови сприяє підвищенню рівня іноземної підготовки студентів і забезпечує їх готовність до професійної діяльності в умовах глобалізації.

Ключові слова: професійна іноземна компетентність, англійська мова, студенти, заклади вищої освіти, комунікативний підхід, інтерактивні методи навчання, професійна підготовка.

HNATIUK Nataliia –

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Rector of Lutsk Biotechnical Institute
of Higher Educational Institution "Academician Yuriy Bugay
International Scientific and Technical University"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4718-9229>
e-mail: nataliahn@ukr.net

FORMATION OF STUDENTS' PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH

The article examines the problem of forming students' professional foreign language competence in the process of learning English in higher education institutions. The relevance of the topic is determined by the growing role of English as a means of international professional communication, scientific cooperation, and academic mobility. In modern conditions of professional training, an important task of higher education is the development of students' ability to effectively use a foreign language in their professional activities, which contributes to their competitiveness in the international labor market.

The purpose of the article is to provide a theoretical analysis of the peculiarities of forming students' professional foreign language competence in the process of learning English and to identify effective methodological approaches to its development in higher education institutions. The article highlights the essence of the concept of professional foreign language competence, its structural components, and its role in the training of future specialists. Particular attention is paid to the use of modern teaching methods, including the communicative approach, interactive technologies, digital educational resources, and professionally oriented tasks that contribute to the development of students' language skills. It is emphasized that the effective formation of students' professional foreign language competence requires the integration of language training with professional disciplines, the development of professional communication skills, critical thinking, and intercultural communication. It is concluded that the use of modern pedagogical technologies and professionally oriented English language teaching contributes to improving the level of students' foreign language training and ensures their readiness for professional activity in the context of globalization.

Key words: professional foreign language competence, English language, students, higher education institutions, communicative approach, interactive teaching methods, professional training.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах глобалізації, академічної мобільності, цифровізації освіти та зростання ролі міжнародної професійної комунікації англійська мова виконує не лише загальноосвітню, а й професійно-практичну функцію. Саме тому вища школа має забезпечувати не лише засвоєння мовних знань, а й розвиток уміння використовувати англійську мову в майбутній професійній діяльності, академічному спілкуванні,

роботі з фаховими джерелами та міжкультурній взаємодії. Такі пріоритети узгоджено з сучасним розумінням іноземної комунікативної компетентності як здатності ефективно діяти в реальних комунікативних ситуаціях, що спирається на підхід Д. Гаймза та його подальший розвиток у працях М. Канейла і М. Свейн [1, 3].

Наукова актуальність теми посилюється тим, що професійна іноземна компетентність сьогодні розглядається як інтегрований результат мовної,

комунікативної, соціокультурної та фахової підготовки студента. У сучасних дослідженнях підкреслюється значення професійно орієнтованого навчання англійської мови, зокрема підходу English for Specific Purposes (ESP), який передбачає врахування професійних потреб здобувачів, добір спеціалізованого змісту та зв'язок мовної підготовки з майбутньою сферою діяльності. Такі підходи активно розробляються і в зарубіжній, і в українській науково-педагогічній літературі. До зарубіжних науковців, чії праці стали теоретичною основою дослідження професійної іншомовної компетентності, належать Д. Гаймз, який розробив поняття комунікативної компетентності, М. Канейл і М. Свейн, які обґрунтували її структурні компоненти, а також Т. Гатчінсон і А. Вотерс, Т. Дадлі-Еванс і М. Сент-Джон, які розвивали методологію English for Specific Purposes та професійно орієнтованого навчання іноземної мови. У сучасних дослідженнях ESP і професійної мовної підготовки у вищій школі також помітними є праці О. Павленко та інших авторів, що аналізують новітні тенденції викладання англійської мови за професійним спрямуванням [2, 4].

В українському освітньому просторі ця проблема є особливо значущою, оскільки пов'язана з потребою підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, їхньої конкурентоспроможності та здатності інтегруватися у міжнародне академічне й професійне середовище. Дослідники наголошують, що іншомовна комунікативна та професійна компетентність студентів формується ефективніше за умови використання компетентнісного підходу, інтерактивних методів, цифрових ресурсів і професійно спрямованих завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських дослідників цю проблематику вивчають Н. Тимків, яка аналізує принципи та методики формування професійної іншомовної компетентності студентів, Л. Усик, яка досліджує

іншомовну професійну компетентність студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, І. Зуєнок, яка розглядає компетентнісний підхід у навчанні іноземних мов, Н. Муқан, яка досліджує поняття іншомовної комунікативної компетентності, І. Когут, яка аналізує специфіку формування іншомовної компетентності студентів, а також М. Подоляк, яка розкриває зміст поняття іншомовної професійної комунікативної компетентності [1, 4].

Саме тому, актуальність теми визначається як суспільним запитом на фахівця, здатного до професійної іншомовної комунікації, так і науковою потребою в подальшому вдосконаленні методики формування професійної іншомовної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови у вищій школі.

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей формування професійної іншомовної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови та визначення ефективних методичних підходів до її розвитку у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичний аналіз особливостей формування професійної іншомовної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови обґрунтовується сучасними вимогами до підготовки фахівців у системі вищої освіти (табл. 1). В умовах глобалізації, інтеграції в міжнародний освітній простір та зростання ролі англійської мови як універсального засобу професійної комунікації особливої значущості набуває проблема підготовки студентів до ефективного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності. У зв'язку з цим професійна іншомовна компетентність розглядається не лише як сукупність мовних знань, умінь і навичок, а як інтегративна якість особистості, що забезпечує здатність до професійного спілкування, опрацювання фахової інформації, міжкультурної взаємодії та самореалізації в професійному середовищі [2, 3, 4].

Таблиця 1

Основні підходи до формування професійної іншомовної компетентності студентів

Підхід	Сутність підходу	Значення для формування професійної іншомовної компетентності
1	2	3
Комунікативний підхід	Орієнтований на розвиток умінь реального спілкування іноземною мовою	Сприяє формуванню навичок професійної комунікації, ведення діалогу, обговорення фахових питань
Компетентнісний підхід	Спрямований на формування системи компетентностей, необхідних для діяльності	Забезпечує здатність застосовувати мовні знання у практичних професійних ситуаціях
Діяльнісний підхід	Передбачає активну участь студентів у навчальній діяльності через виконання практичних завдань	Розвиває навички використання англійської мови у професійній діяльності
Професійно орієнтований підхід (ESP)	Пов'язує навчання англійської мови зі спеціальністю студентів	Дозволяє опанувати фахову лексику, професійні тексти та моделювати реальні професійні ситуації
Інтерактивний підхід	Передбачає використання інтерактивних методів навчання (дискусії, рольові ігри, проєкти)	Активізує навчальну діяльність студентів та розвиває комунікативні та соціальні навички
Цифровий (технологічний) підхід	Використання цифрових ресурсів, онлайн-платформ і мультимедійних засобів навчання	Розширює можливості навчання, розвитку автоно-мності й доступу до міжнародних ресурсів

Поєднання комунікативного, компетентнісного, діяльнісного та професійно орієнтованого підходів у процесі навчання англійської мови створює ефективні умови для формування професійної іншомовної компетентності студентів у закладах вищої освіти.

Теоретичне осмислення цієї проблеми є необхідним, оскільки формування професійної іншомовної компетентності є складним, багатокомпонентним і поетапним процесом. Воно охоплює розвиток лексико-граматичних знань, мовленнєвих умінь, комунікативної активності, професійно орієнтованого мислення, мотивації до вивчення англійської мови та здатності застосовувати її в реальних ситуаціях фахової взаємодії. Такий підхід дозволяє розглядати англійську мову не як ізольовану навчальну дисципліну, а як важливий інструмент професійного становлення майбутнього спеціаліста [2, 4].

Обґрунтування цієї тематики також пов'язане з необхідністю виявлення педагогічних умов і методичних підходів, що забезпечують ефективність формування професійної іншомовної компетентності студентів. До них належать комунікативний, компетентнісний, діяльнісний та професійно орієнтований підходи, використання інтерактивних методів навчання, цифрових освітніх ресурсів, моделювання професійних ситуацій, робота з фаховими текстами та розвиток навичок академічного і професійного спілкування англійською мовою. Саме теоретичний аналіз цих підходів дає змогу визначити найбільш ефективні шляхи вдосконалення мовної підготовки студентів у закладах вищої освіти [2, 3].

Таким чином, теоретичний аналіз особливостей формування професійної іншомовної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови є важливим для глибшого розуміння сутності цього феномена, його структури, умов розвитку та ролі у професійній підготовці майбутніх фахівців, що створює підґрунтя для вдосконалення методики викладання англійської мови у вищій школі та підвищення якості професійної освіти загалом.

Ефективними методичними підходами до розвитку професійної іншомовної компетентності студентів у закладах вищої освіти є насамперед комунікативний, компетентнісний, діяльнісний, професійно орієнтований, інтерактивний і цифровий підходи. Їх ефективність зумовлена тим, що вони забезпечують не лише засвоєння мовного матеріалу, а й формування здатності застосовувати англійську мову в реальних професійних ситуаціях [3, 4].

Комунікативний підхід є одним із провідних, оскільки орієнтує навчання на практичне використання мови в усному й писемному професійному спілкуванні. Його реалізація сприяє розвитку навичок діалогу, дискусії, презентації, ведення переговорів, аналізу фахових текстів і підготовки професійних повідомлень англійською мовою [1, 3].

Компетентнісний підхід забезпечує спрямованість навчання на результат, тобто на формування в студентів цілісної системи знань, умінь, навичок,

цінностей і способів діяльності, необхідних для ефективної професійної іншомовної комунікації. У межах цього підходу англійська мова розглядається як засіб професійного розвитку, а не лише як навчальний предмет [2, 4].

Діяльнісний підхід передбачає активну участь студентів у виконанні практичних, проблемних і творчих завдань, що моделюють реальні ситуації професійної взаємодії. Завдяки цьому формується вміння використовувати англійську мову в конкретній діяльності: під час аналізу кейсів, розв'язання професійних проблем, підготовки проєктів, роботи в групах [1, 4].

Професійно орієнтований підхід (ESP) є особливо важливим, оскільки поєднує вивчення англійської мови зі змістом майбутньої спеціальності студентів. Його застосування сприяє засвоєнню фахової термінології, роботі з професійними текстами, розвитку навичок академічного письма, читання спеціальної літератури та спілкування у професійному середовищі.

Інтерактивний підхід забезпечує активізацію навчального процесу через дискусії, рольові ігри, мозкові штурми, дебати, проєкти, парну та групову роботу. Саме такі форми роботи стимулюють мовленнєву активність студентів, підвищують мотивацію до вивчення англійської мови та сприяють розвитку комунікативних і соціальних навичок [2, 4].

Цифровий підхід набуває особливої актуальності в сучасній вищій школі, оскільки передбачає використання онлайн-платформ, мультимедійних засобів, електронних ресурсів, інтерактивних вправ, відеоматеріалів і професійних цифрових середовищ. Це розширює можливості самостійної роботи студентів, забезпечує доступ до автентичних матеріалів і сприяє формуванню навичок іншомовної комунікації в цифровому просторі [2, 3].

Отже, найбільш ефективним є комплексне поєднання цих підходів, оскільки саме воно забезпечує розвиток мовної, комунікативної, професійної та міжкультурної складових професійної іншомовної компетентності студентів у закладах вищої освіти.

Саме тому, розвиток професійної іншомовної компетентності студентів у закладах вищої освіти забезпечується завдяки поєднанню комунікативного, компетентнісного, діяльнісного, професійно орієнтованого, інтерактивного та цифрового підходів. Їх застосування сприяє не лише засвоєнню англійської мови, а й формуванню здатності використовувати її у реальних ситуаціях професійного спілкування, роботі з фаховою інформацією, міжкультурній взаємодії та професійному саморозвитку. Саме тому, комплексне використання сучасних методичних підходів підвищує ефективність мовної підготовки студентів і забезпечує їхню готовність до майбутньої професійної діяльності в умовах глобалізованого освітнього та професійного простору.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, у результаті теоретичного аналізу встановлено, що формування професійної іншомовної компетентності студентів

у процесі навчання англійської мови є важливим складником їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти. З'ясовано, що ця компетентність має інтегративний характер і охоплює мовні знання, комунікативні вміння, професійно орієнтовану лексику, навички міжкультурної взаємодії та здатність використовувати англійську мову в реальних ситуаціях майбутньої професійної діяльності. Визначено, що ефективність її розвитку значною мірою залежить від використання сучасних методичних підходів, зокрема комунікативного, компетентнісного, діяльнісного, професійно орієнтованого, інтерактивного та цифрового. Саме їх комплексне поєднання створює сприятливі умови для активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищення їхньої мотивації до вивчення англійської мови, розвитку професійного мовлення та готовності до іншомовної комунікації у фаховому середовищі.

Отже, досягнення поставленої мети дало змогу обґрунтувати значення професійної іншомовної компетентності як важливої складової професійного становлення майбутнього фахівця та визначити методичні підходи, що забезпечують результативність її формування в умовах вищої школи.

Перспективи подальших досліджень убагачуються у вивченні практичних механізмів упровадження інноваційних технологій навчання англійської мови та їх впливу на якість професійної іншомовної підготовки студентів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Візнюк І. М., Долинний С. С., Киливник В. В., Плахотнюк Г. М. Інтерактивні методи як засіб формування етнокультурної рефлексії майбутніх філологів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17312346>
2. Дзекан О., Візнюк І., Вознюк Л., Долинна А. Особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 221. С. 45-52. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-221-45-52>
3. Литовченко І., Огієнко О., Сбруєва А., Соцька Г. Teaching English for specific purposes to adult learners at university: methods that work. *Advanced Education*. 2018. № 10. С. 69-75. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.149741>
4. Зуєнок І. І., Ісакова М. Л., Петрова О. В. Specific features of competent-based approach introduction in foreign

language teaching/learning process in non-linguistic higher educational establishments of Ukraine. *Advanced Education*. 2014. № 2. С. 49-57. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.39398>

REFERENCES

1. Dzekan, O., Vizniuk, I., Vozniuk, L., & Dolyinna, A. (2025). Osoblyvosti navchannia inozemnykh studentiv u vuzakh Ukrainy v umovakh viiny [Peculiarities of teaching foreign students in higher education institutions of Ukraine under wartime conditions]. *Naukovi zapysky. Seria: Pedahohichni nauky*. №221. S. 45-52. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-221-45-52> [in Ukrainian]
2. Lytovchenko, I., Ohiienko, O., Sbrueva, A., & Sotska, H. (2018). Teaching English for specific purposes to adult learners at university: Methods that work. *Advanced Education*. №10. S. 69-75. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.149741> [in English]
3. Vizniuk, I.M., Dolyynnyi, S.S., Kylyvnyk, V.V., & Plakhotniuk, H.M. (2025). Interaktyvni metody yak zasib formuvannia etnokulturnoi refleksii maibutnikh filolohiv [Interactive methods as a means of forming ethnocultural reflection of future philologists]. *Pedahohichna Akademiia: naukovi zapysky*. №23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17312346> [in Ukrainian]
4. Zuienok, I.I., Isakova, M.L., & Petrova, O.V. (2014). Specific features of competent-based approach introduction in foreign language teaching/learning process in non-linguistic higher educational establishments of Ukraine. *Advanced Education*. №2. S. 49-57. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.39398> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГНАТЮК Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, ректор Луцького біотехнічного інституту ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая».

Наукові інтереси: формування професійної іншомовної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HNATIUK Nataliia – PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Rector of Lutsk Biotechnical Institute of Higher Educational Institution "Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University".

Scientific interests: formation of students' professional foreign language competence in the process of learning english.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.

Стаття прийнята до друку 13.01.2026 р.

УДК 378:811.111:37.013

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-523-528

КНИШ Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7577-2529>
e-mail: tatanaknis@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ STEM-ПІДХОДУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто педагогічні умови застосування STEM-підходу для підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. Актуальність теми зумовлена необхідністю модернізації освітнього процесу відповідно до